

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра філософії та суспільних наук (№ 701)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК 1

 І. А. Воробіов

Голова НМК 2

 Д. М. Крутько

Голова НМК 3

 І. О. Притків

«31» 08 2020 р.

**СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальності: усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Освітні програми: усі освітні програми відповідних спеціальностей, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Вводиться в дію з 2020-2021 н. р.

Сілабус з вибіркової навчальної дисципліни «Філософія» з для студентів за спеціальностями: усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

« 26 » серпня 2020 р., – 14 с.

Розробник: канд.філос.наук, доц Н.Л. Більчук

Сілабус розглянуто на засіданні кафедри «Філософії та суспільних наук»
Протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри д-р філос.наук, професор О.П. Проценко

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр в якому викладається дисципліна – 3, 4, 5 (залежно від навчального плану);

Загальна кількість кредитів ЄКТС – 3, загальна кількість годин – 90;

Заплановані види навчальної діяльності – лекції, поточний та підсумковий контроль у формі модульних робіт, залік;

Дисципліна може вивчатися за наступними формами здобуття освіти – денна, заочна, дистанційна.

Пререквізити – курс логічно пов'язаний з курсами гуманітарного блоку (вибірковий), обов'язковими (вища математика, фізика тощо) та з вступом до фаху в залежності від навчального плану.

Кореквізити – курс логічно пов'язаний з курсами гуманітарного блоку (вибірковий), обов'язковими (вища математика, фізика тощо) та з вступом до фаху в залежності від навчального плану.

Мета: надання знань з філософії як особливої форми досягнення дійсності та теоретичного обґрунтованого світогляду людини, в якій представлені різноманітні системи поглядів на фундаментальні засади світу в цілому, людини та їх взаємодії, в розумінні онтологічних, гносеологічних, антропологічних, аксіологічних, етичних, та соціальних проблем буття.

Завданням навчальної дисципліни є формування у здобувачів теоретично обґрунтованої світоглядної позиції та науково-методологічної культури, формування здатності свідомого, вільного, отже, відповідального вибору особистих світоглядних позицій, вміння застосовувати отримані знання у власному житті, міжособистісних стосунках, науковій та практичній діяльності та при аналізі загальних проблем сьогодення; які сприяють ствердженню гуманізму в суспільстві та духовному розвитку особистості через засвоєння специфіки філософського досягнення дійсності та ознайомлення із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм сучасного дискурсу.

Очікувані результати навчання

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні компетентності:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.
- Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

Очікується, що після опанування дисципліни студентом будуть досягнуті наступні результати навчання і він буде:

- Узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та практичним застосуванням.
- Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань.
- Оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення.
- Бути відповідальним, забезпечувати ефективну співпрацю в команді.

Мова викладання: Українська.

Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Специфіка та генеза філософської думки від міфу до логосу

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Своєрідність філософського пізнання і природа філософського відношення до світу. Філософія як особлива форма осягнення дійсності. Філософія як духовно-практична форма самопізнання та самовизначення людини. Оформлення філософії як «любові до мудрості». Предмет філософії: її основні проблеми і методи. Функції філософії. Людина - змістовне ядро всіх філософських проблем. Гуманістичний зміст історії виникнення і розвитку філософських проблем. Світогляд: структура, історичні типи та їх особливості. Міфологія, релігія, наука, філософія як особливі форми осмислення людиною світу. Філософія та наука: загальне та особливе.

Тема 2. Виникнення європейської філософії як особливого типу мислення

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Особливості формування європейського мислення в античній філософії: принципи, періодизація, основні проблеми, представники. Натурфілософія. Метафізика та діалектика як форми ставлення до дійсності. Вчення про гомогенність та гетерогенність буття. Буття та мислення. Стародавня філософія як зародок і колыска всіх наступних типів філософії. Формування східної та західної моделей світу. Форми метафізичних рішень проблеми буття-як-субстанції. Проблема Буття (щось) та Небуття (ніщо): умови відокремлення та співвідношення. Формування філософських систем: матеріалізм, об'єктивний та суб'єктивний ідеалізм. Формування та основне протиріччя античної науки. Простір і час як концептосмислення буттєвості. Становлення основних принципів мислення та формальна логіка Аристотеля: основні закони та положення. Основні види понять, суджень та умовиводів. Аналіз, синтез, абстрагування як прийоми пізнавальної діяльності та формування знань. Різновиди аргументації. Проблема пізнання сутності та мотивації поведінки людини. Релятивізм та формування знання про моральність. Проблема щастя. Морально-етична проблематика. Вчення душі, сенс життя та принципи ідеальної держави.

Тема 3. Визначення духовної суті буття: сутність та існування

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Передумови виникнення, періодизація, основні проблеми і принципи нового типу філософії в добу Середньовіччя. Від космоцентризму до теоцентризму. Подвійність та символічність буття: апофатична екзегетика. Буття як цілеспрямоване творіння.

Зміна уявлень про людину та її місце у світі. Виникнення поняття «особистість». Розвиток вчень про внутрішній світ людини, свободу волі та індивідуальну відповідальність. Свобода волі та передумовленість. Співвідношення віри та розуму, сутності й існування в філософії. Суперечка про універсалії: реалізм, номіналізм, концептуалізм.

Формування антропоцентричних та гуманістичних вчень. Людина як співтворець світу. Парадокси нескінченності: співпадіння та розбіжності кінцевого та нескінченного, мікро та макро-світів.

Тема 4. Проблема методології наукового пізнання.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Формування науки сучасного типу. Визначення вимог та принципів наукового пізнання. Проблема методу наукового пізнання: емпіризм проти раціоналізму, індукція проти дедукції. Генеза емпіризму (сенсуалізм та соліпсизм): особливості та недоліки. Відзнаки та аксіологічні умови існування раціоналізму. Скептицизм.

Формування наукових картин світу. Розвиток механіцизму та ньютонівської фізики. Монізм (атоми), дуалізм, пантеїзм, плюралізм (монада). Проблема людини та суспільства у філософії французького Просвітництва.

Тема 5. «Коперніканський переворот» в філософії: вирішення проблеми дуалізму об'єкта та суб'єкта пізнавальної діяльності.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Подолання наукового догматизму та «коперніканський переворот» в філософії. Проблема специфіки пізнавального суб'єкта. Особливі риси та значення німецької класичної філософії. Формування трансцендентальної філософії, її внесок у подолання метафізики і споглядальності пізнання. Вчення про можливість наукового пізнання та побудову світу І. Канта. Світ як результат діяльності людського духа: діалектика «Я» та «не-Я».

«Абсолютний ідеалізм» та культ людського розуму як завершальний етап розвитку класичної філософії. Дійсність як «розгортання» понять. Основні закони та принципи діалектики.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Змістовний модуль 2. Проблематика філософської думки сучасності

Тема 6. Філософські студії XIX – XX ст.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*
Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Характерні риси сучасної філософії. Діалектичний матеріалізм – філософія марксизму. Загальні риси сцієнтичного напрямку філософії. Становлення філософії позитивізму в трудах О. Конта. Соціологічний напрямок позитивізму (Г. Спенсер та інші). Розвиток аналітичної філософії в трудах Л. Вітгенштейна та Б. Рассела. Американський прагматизм (Ч. Пірс, У. Джеймс та інші).

Криза раціонального розуміння дійсності. Критика філософії історії Гегеля. Становлення проблематики сучасного світобачення. Специфіка розуміння людини у філософії сучасності. Відношення до науки. Загальні риси та проблематика сучасних напрямків філософії. Становлення, специфіка та напрямки ірраціональної філософії. Поворот філософії в бік ірраціоналізму та його причини: від Л. Фейєрбаха до С. К'єркегора. Основні риси «філософії життя» (А. Бергсон, В. Дільтей). Волонтаризм А. Шопенгауера. Моральний нігілізм та ірраціоналізм Ф. Ніцше.

Методологічні засади герменевтики та феноменологія Е. Гуссерля. Філософія екзистенціалізму в проблемах та відповідних категоріях. Вчення про буття та екзистенцію М. Гайдеггера. «Екзистенційна комунікація» та «осьовий час» К. Ясперса. Вчення про свободу та «Іншого» у Ж.-П. Сартра. А. Камю та абсурдність буття. Вчення про свободу та творчість М. Бердяєва. Розмивання традиційних світоглядних ціннісних позицій. Критика цінностей західної цивілізації. Постмодерністські проекти перебудови естетики, політики, філософії. Радикальне оновлення філософського дискурсу.

Тема 7. Філософське осмислення світу та теорія пізнання.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*
Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Філософська категорія буття. Буття людей і Буття світу - способи їхнього існування. Діалектико-матеріалістичне, метафізичне й ідеалістичне розуміння буття і ніщо.

Сучасна наука про структуру матерії і матеріальну єдність світу. Рух як універсальний спосіб буття. Форми руху матерії, їхній взаємозв'язок. Простір і час – основні форми буття. Способи і результати освоєння людьми простору і часу. Соціальний, біологічний, психологічний вимір часу та простору. Поняття хронотопа.

Сутність пізнання. Соціально-історична природа пізнавальної діяльності. Діалектика суб'єкта й об'єкта процесу пізнання. Джерела і рушійні сили пізнання. Роль соціальної практики в процесі пізнання. Історичні типи пізнавальної діяльності. Стил мислення епохи. Істина, оцінка, цінність. Об'єктивність істини. Істина як процес. Форми і методи наукового пізнання. Специфіка пізнання природи і соціальної дійсності.

Тема 8. Філософська концепція людини та суспільства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Унікальність та універсальність феномену людини в світі. Проблема сутності та існування людини. Специфіка людського відношення до світу. Проблема розуміння людини в історії філософії. Класифікація визначень людини. Сутність людини. Індивідуальне та суспільне в людині. Поняття індивід, людина та особистість. Есенціалістський та екзистенціалістський підходи до розуміння людини. Свобода, творчість, відповідальність як ознаки людського буття. Зміст людського буття. Проблеми життя, смерті, безсмертя.

Проблема свідомості у філософії. Природа і сутність ідеального. Дискусія в сучасній філософії і науці з проблем ідеального. Розвиток форм відображення як генетична передумова свідомості. Виникнення свідомості і її суспільна природа. Діалектика суспільної й індивідуальної свідомості. Методологічні аспекти дослідження взаємозв'язку мови і мислення. Формування штучних мов у науці і техніці. Проблема діалогу людини і комп'ютерних систем. Свідомість і мислення. Комунікація як комплексний феномен.

Поняття суспільства. Природні передумови виникнення і розвитку суспільства. Суспільство як специфічна система, результат діяльності людини, що прагне досягти своєї цілі. Сучасні напрямки соціально-філософської думки. Сутність системного підходу до суспільства і його історії. Об'єктивне і суб'єктивне в історичних процесах. Специфіка соціального детермінізму. Людство як суб'єкт історії. Виявлення негативних сторін суспільного розвитку. Зміст і призначення історії. Культура і цивілізація.

Модульний контроль 2

- Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).
 - Обсяг аудиторного навантаження: 1 години
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Індивідуальні завдання

Відсутні

Методи контролю

Проведення поточного контролю, модульного контролю, підсумкового контролю у вигляді заліку.

Розподіл балів, які отримують студенти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Робота на семінарських заняттях	0...5	12	0...60
Виконання та захист семестрового завдання*	0...4	2	0...8
Модульний контроль	0...12	2	0...24
Усього за семестр			0...100

*Під семестровим завданням кожен викладач може запропонувати свої види роботи: доповідь за першоджерелом, ведення словника, щоденника стажування тощо.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
75-89	добре	
60-74	задовільно	
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати модульні тестування та захистити індивідуальні завдання. Знати історичні форми розвитку філософської рефлексії, школи, представників, основні ідеї, розділи філософського знання, проблематику, підходи до вирішення сутнісних питань. Мати фрагментарні, поверхові знання найважливіших розділів програми, лекційного курсу, сутність та зміст глобальних проблем сучасності; труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни; часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань; неповне знайомство з рекомендованою літературою; прагнення логічно виразно й послідовно викласти відповідь.

Добре (75-89). Добре володіти основним матеріалом курсу. Виконати та захистити всі модульні, семестрові та самостійні завдання. Знати категоріально-понятійний апарат, вміти визначати проблематику та основні підходи до її вирішення, продемонструвати навички критичного мислення та логічного аналізу. для кожного типу філософії формулювати його принципи, визначати специфічні риси та хронологічні рамки, аналізувати ідеї основних представників і літературні джерела розглянутого періоду, виявляти елементи менш розвинутих філософських систем у складі більш розвинутих. Знання найважливіших робіт зі списку рекомендованої літератури

Відмінно (90-100). Глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу і структури дисципліни, а також основного змісту і новацій лекційного курсу в порівнянні з навчальною літературою; виразне і вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і

термінологією відповідної наукової галузі; публікація наукової роботи (тез, статей); знання основної і знайомство з додатково рекомендованою літературою; вміння виконувати передбачені програмою завдання; логічно коректний і переконливий виклад відповіді. Формулювати та відстоювати власні світоглядні позиції, розуміти суть та вести діалог із представниками інших

Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Filosofiya_V_Testah.pdf

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

<http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/Ffilosofiya.pdf>

Рекомендована література

Базова

1. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти, 3-є видання. – Львів: Новий Світ – 2000, 2020. – 296 с.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія. Посібник для студентів ВНЗ, 3-є видання – К.: Академвидав, 2019 – 592 с.
3. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - 2-ге вид., переробл. і допов. - Харків : Право, 2018. - 432 с.
http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf
4. Філософія як історія філософії [Ел. ресурс]: для студентів вищих навчальних закладів/ В. Ярошовець, І. Бичко.
https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Filosofii_ia_k_istorii_filosofii

Допоміжна

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А. Філософія, 2-е вид. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
2. Кривуля О.М. Філософія: Навчальний посібник – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – 592 с.
https://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/01.filosofija_posibnik_krivulja.pdf
3. Філософський словник соціальних термінів [Текст] – Х.: Р.И.Ф., 2005. – 672 с.
4. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) за наук. ред.. проф. В.С. Бліхара. – Львів: ПП Арал, 2018. – 184 с.

5. Philosophy: basic concepts=Філософія : основні поняття : tutorial / A. Svyashchuk, S. Shiroka, A. Kuznetsov ; Min. of Education and Science of Ukraine, Nat. Aerospace Univ. named after N.Ye. Zhukovskiy "Kharkiv Aviation Inst" . – Kharkiv. – Nat. Aerospace Univ. named after N. Ye. Zhukovskiy "KhAI", 2016. – 62 p.

ДОДАТОК

Перелік галузей знань, спеціальностей та освітніх програм, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Галузі знань: 02 Культура і мистецтво, 03 Гуманітарні науки, 05 Соціальні та поведінкові науки, 07 Управління та адміністрування, 08 Право, 10 Природничі науки, 11 Математика та статистика, 12 Інформаційні технології, 13 Механічна інженерія, 14 Електрична інженерія, 15 Автоматизація та приладобудування, 16 Хімічна та біоінженерія, 17 Електроніка та телекомунікації, 19 Архітектура та будівництво, 27 Транспорт, 28 Публічне управління та адміністрування, 29 Міжнародні відносини

Спеціальності: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія, 051 Економіка, 053 Психологія, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 081 Право, 101 Екологія, 103 Науки про Землю, 113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 122 Комп'ютерні науки, 123 Комп'ютерна інженерія, 124 Системний аналіз, 125 Кібербезпека, 126 Інформаційні системи та технології, 131 Прикладна механіка, 133 Галузеве машинобудування, 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 142 Енергетичне машинобудування, 144 Теплоенергетика, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 152 Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка, 153 Мікро- та наносистемна техніка, 163 Біомедична інженерія, 172 Телекомунікації та радіотехніка, 173 Авіоніка, 193 Геодезія та землеустрій, 272 Авіаційний транспорт, 274 Автомобільний транспорт, 281 Публічне управління та адміністрування, 292 Міжнародні економічні відносини

Освітні програми: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, Прикладна лінгвістика, Економіка підприємства, Психологія, Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа та страхування, Менеджмент, Логістика, Управління проектами, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Право, Екологія та охорона навколишнього середовища, Космічний моніторинг Землі, Обчислювальний інтелект, Інженерія програмного забезпечення, Інформаційні технології проектування, Комп'ютеризація обробки інформації та управління, Інтелектуальні системи та технології, Комп'ютерні технології в біології та медицині, Комп'ютерні системи та мережі, Програмовні мобільні системи та Інтернет речей, Системне програмування, Системний аналіз і управління, Безпека інформаційних і комунікаційних систем, Інформаційні системи та технології підтримки віртуальних середовищ, Розподілені інформаційні системи, Штучний інтелект та інформаційні системи, Динаміка і міцність машин, Роботомеханічні системи та логістичні комплекси, Комп'ютерний інжиніринг, Авіаційні двигуни та енергетичні установки, Безпілотні літальні комплекси, Проектування та виробництво композитних конструкцій, Проектування, виробництво та

сертифікація авіаційної техніки, Ракетні двигуни та енергетичні установки, Супутники, двигуни та енергетичні установки. Інженерно технічний переклад, Технології виробництва авіаційних двигунів та енергетичних установок, Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці, Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії, Газотурбінні установки і компресорні станції, Енергетичний менеджмент, Інженерія мобільних додатків, Комп'ютерні системи технічного зору, Комп'ютерні технології проектування та виробництва, Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва, Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи, Якість, стандартизація та сертифікація, Мікро- та наносистемна техніка, Біомедична інженерія, Інформаційні мережі зв'язку, Радіоелектронні пристрої, системи та комплекси, Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів, Геоінформаційні системи і технології, Інтелектуальні транспортні системи, Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів, Автомобілі та автомобільне господарство, Публічне управління та адміністрування, Міжнародна економіка